

یادداشت‌های بی تاریخ

صدرالدین الهی

E-mail: elahi1@aol.com • Fax: (925) 930-7868

به نقل از کیهان چاپ لندن

در آستانه سی امین سال حریق سینما رکس آبادان

بخش چهارم

اعدام بی گناهان

علیرضا نوری زاده، درباره دادگاه و مذاکرات و اهدافی که این دادگاه دنبال می کرد می گوید: شما دقیق که بر متن آن دادگاه نظر می انداختید آنقدر تضاد در این صحبتها می دیدید (که) یکجا متهمان می گفتند روی غیرت دینی شان این کار را کرده اند، یک جا سعی می کردند که پای مأموران دولتی را به میان بکشند. عده ای از کسانی که در دادگاه موسوی تبریزی محاکمه شدند کمترین ربطی به آتش زدن سینما نداشتند از جمله چند پاسبان و افسر و نیز رئیس فرهنگ و هنر آبادان و برخی دیگر نیز اگر چه ارتباطی با آتش زدن نداشتند، اما متهم شده بودند که در کمک به فاجعه دیدگان اهمال کرده بودند، چون مأموران آتش نشانی و کارگران سینما و کارمندان سازمان دفاع غیرنظامی آبادان. رئیس دادگاه سعی داشت بدون اشاره به مسببان آتش سوزی، ابعاد فاجعه را به گردن کسانی بیندازد که احتمالاً در کمک رسانی اهمال کرده بودند، از جمله مأموران آتش نشانی. کیوان فتوحی درباره دیر رسیدن مأموران آتش نشانی و اهمال های ادعایی یا حقیقی می گوید: اینکه اینها ۲۰ دقیقه دیر رسیدند به خاطر عدم مدیریت بود، به خاطر آماده نبودن چیزی (بود) که آن موقع در ایران عادی بود. اصلاً (روشن نیست) ماشینهای آتش نشانی در ایران (ظرف) چه مدت خودشان را به محل آتش می رسانند. هیچ کس نرفته این تحقیقات را بکند که آیا (ظرف) ۲۰ دقیقه رسیدن یک چیز پایین تر از average (متوسط) بود یا یک چیز عادی بود در آن موقع (و با آن) فرهنگ مدیریتی ایران. قاضی دادگاه روی این تکیه کرد که این ۲۰ دقیقه دیر آمدن یک توطئه بوده. این که شهربانی دور سینما را محاصره کرده که مردم نروند کمک کنند یک توطئه بوده و ساواک در آن دست داشته. این که مدیر سینما - که یک کارمند بازنشسته شرکت نفت بود - آن موقع (هنگام آتش سوزی) در سینما نبوده گفتند توطئه بوده چون باید مدیر سینما از اولین سانس سینما تا آخر باشد.

بیژن خوزستانی در این باره می گوید: جرم بی مبالاتی صاحب سینما - البته اگر تمام سینماهای ایران صاحب یک همچنین ایمنی که اینها صحبتش را می کردند بودند - باز هم خود به خود اعدام این آدم جای شک داشت ولی اگر بودند باز آدم فکر می کرد که یک جوری می تواند هضمش کند. منتها کدام سینمایی در ایران صاحب یک چنین به اصطلاح مسائل ایمنی بود؟ یا پیش بینی شده بود برای یک چنین فجایعی؟

یکی از متهمان، یک ستوان شهربانی بود به نام منوچهر بهمنی. ناظران دادگاه می گویند حجت الاسلام موسوی تبریزی ستوان بهمنی را از قبل می شناخت و در دادگاه هم به این موضوع اشاره کرد. بیژن خوزستانی درباره سابقه برخورد حجت الاسلام موسوی تبریزی با ستوان بهمنی می گوید: موسوی تبریزی می گفتند پشت یکی از موتورهای آدمهای آن مسجد اصفهان نبها بوده و تو آن دوره شلوغ پلوغی ایست بهش داده و اینها گوش نکردند. یک تیر هوایی در کرده. این ستوان بهمنی مسئول این قضیه بوده و این را گفته و بعد هم با تشر بهش برخورد کرده و گویا یک کشیده هم تو گوشش زده. موسوی تبریزی علاوه بر طرح برخورد شخصی خود - قبل از انقلاب - با ستوان بهمنی در دادگاه، این موضوع را نیز مطرح کرد که وی - یعنی ستوان منوچهر بهمنی - هنگام خدمت نه فقط باتوم ساخت انگلستان بلکه مسلسل ساخت اسرائیل نیز حمل می کرده است و به همین دلیل نیز حکم اعدام وی را صادر کرد.

ولی این موضوع هرگز مطرح نشد که چرا حمل سلاحی که دولت در اختیار مأمور گذارده جرم یا حتی اتهام محسوب

تواند شد. بیژن خوزستانی درباره اعدام ستوان بهمنی می گوید: اعدام این آدم نه به دلیل واقعه سینما رکس بود، بلکه به دلیل انتقامی بود که موسوی تبریزی می خواسته از او بگیرد. اما فقط حکم اعدام و اجرای آن در مورد ستوان منوچهر بهمنی مشکوک نبود. علی نادری، صاحب سینما، که اصلاً مقیم تهران بود، و اسفندیار دهقانی، مدیر داخلی سینما هم اعدام شدند، بدون اینکه دادگاه توانسته باشد - به جز مجهز نبودن سینما به وسایل ایمنی - رابطه دیگری میان آنان با آتش زندگان سینما برقرار کند.

رئیس دادگاه سینما مایل بود بداند آقای نادری ماهی چقدر از سینما درآمد داشت و چه بخشی از آن را به عنوان دستمزد به مدیر داخلی می داد، تا این که از نقش احتمالی آنان در آتش سوزی مطلع شود. دو تن دیگر از حکم اعدام گرفتگان، سید فرج الله مجتهدی، باز جوی ساواک و سرهنگ سیاوش امینی آل آقا، رئیس سابق اداره اطلاعات شهربانی بودند که باز هم دادگاه نتوانست کمترین ارتباطی میان آنان و آتش سوزی سینما برقرار کند. بر اساس آنچه در روزنامه کیهان مورخ ۱۵ شهریور ۱۳۵۹ آمده موسوی تبریزی جلسات دادگاه را با جملاتی به پایان رساند که نه فقط پاسخی بر سؤالات فراوان این پرونده نبود، بلکه خود سؤالات جدیدی را مطرح کرد.

حتی رئیس دادگاه هم با همه تلاشی که به عمل آورد نتوانست بگوید ساواک در آتش سوزی نقش داشته و نظر خود را با قید احتمال بیان داشت. آقای موسوی تبریزی گفت: در محاکماتی که انجام شد احتمال داده می شود ساواک از سادگی حسین تکبعلی زاده و سایر عاملان سوء استفاده کرده باشد زیرا بر خلاف مارکسیستها و لنینیستها که می گویند هدف وسیله را توجیه می کند، اسلام این نظر را ندارد. آقای موسوی تبریزی در واقع با رد این نظر که مسلمانان معتقدند هدف وسیله را توجیه می کند مقامهای انقلابی دینی را از به وجود آوردن فاجعه سینما رکس مبرا کرد، اگرچه آشکار قصد

ناشی از شنیدن احکام، مردم آبادان از اطلاعاتی که در دادگاه فاش شده بود و توسط ناظران دادگاه یا تلویزیون به آنها رسیده بود راضی بودند. کیوان فتوحی: مردم راضی بودند از این نظر که اطلاعات زیادی گرفتند و می دانستند، خوب یک جوری هم معلوم شده کار این به اصطلاح گروههای اسلامی است چون یک جوری احساس می کردند خوب پس خوب (شد) این برنامه که (مردم) این همه تلاش کردند و این همه بست نشستند به یک نتیجه ای رسید و معلوم شد کار گروههای اسلامی است.

بیژن خوزستانی درباره جو عمومی آبادان بعد از پایان دادگاه و اعلام حکم می گوید: تنها کسی که می شد رویش شک نکرد و عامل این قضیه است خود تکبعلی زاده بود و تازه روی او هم عده ای مشکوک بودند. ولی آدمهایی که او اسم برد، یک نفرشان بازداشت نشدند، به دادگاه نیامدند و مجازات نشدند. آنها باید اعدام می شدند و جو عمومی آبادان در واقع این بود. این جوری نبود که بعد از این دادگاه بگویند آخی، حالا راحت شدیم، (چون) مسیبین اصلی قضیه دستگیر شدند و در واقع آبی روی این آتش ریخته بشود. اصلاً این جوری نبود. همه می دانستند در واقع مسیبین (چه کسانی بودند). این دادگاه نشان داد که مسیبین اصلی این فاجعه چه کسانی هستند و اینها به جزای کاری که کردند نرسیدند.

علیرضا نوری زاده درباره موفقیت یا عدم موفقیت دادگاه به ریاست حجت الاسلام موسوی تبریزی می گوید: هرگز رژیم جمهوری اسلامی نتوانست طی این سالها اتهام آتش سوزی سینما رکس را به گردن رژیم گذشته بیندازد، در حالی که تمام زمینه ها برای متهم شدن رژیم در زمان وقوع این حادثه وجود داشت، اما رژیم جمهوری اسلامی حتی یک بار دنبال این قضیه نرفت که به طور جدی پیگیری کند که دست رژیم (شاه) در کار بود و نکته دوم این است که این ماجرا کاملاً در نگاه مردم به پای رژیم جمهوری اسلامی نوشته شد.

قاضی شرع خوزستان:

کار، کار اسلامی ها بوده است

اما فقط مردم آبادان نبودند که با شنیدن و اطلاع از آن قسمت اندکی که از مذاکرات دادگاه منتشر شده بود، به این نتیجه رسیده بودند که نیروهای مذهبی مسبب آتش سوزی بودند، بلکه شیخ علی تهرانی که در اوان انقلاب از سوی آیت الله خمینی به عنوان قاضی شرع خوزستان منصوب شده بود و پرونده را کاملاً مطالعه کرده بود، همین عقیده را داشت.

من خودم چون رئیس تمام دادگاههای خوزستان هم بودم دیگر رفتم پرونده را دیدم. هیچ شکی نیست که آن هیأت اسلامی که برای مبارزات در قم بود، دستور داده که چهار نفر رفتند و چهار گوشه سینما را با بنزین آتش زدند که سه نفرشان سوختند و یک نفرشان زنده ماند. اینها (مقامهای رژیم جدید) به او می گفتند برو (بی کارت، او) می گفت نه. این مثل دیوانه ها بود و می گفت من باید به ملت ایران برسانم این جنایت را که شاه نکرد اینها کرده بودند. تکبعلی زاده به گفته شیخ علی تهرانی بعد از آتش زدن سینما و مشاهده فاجعه ناشی از آن، مثل دیوانه ها شده بود و تمام تلاش خود را بر این گذارده بود که به مردم ایران بگوید مسیبان اصلی فاجعه سینما چه کسانی هستند. اما نظر مردم آبادان درباره تکبعلی زاده چه بود؟

کیوان فتوحی می گوید: در مورد تکبعلی زاده کسی نه احساس ناراحتی میکرد نه احساس رضایت می کرد و برای مردم بی تفاوت بود واقعاً، که این اعدام بشود یا نشود، چون فکر می کردند او آمده حرفهایش را زده. یک جوان با مشکلات روحی، مشکلات اعتیاد و مشکلات روانی خاصی که داشت، برایشان زیاد مهم نبود اعدام شدن یا نشدن او.

بیژن خوزستانی: کسی نمی توانست هضم کند که چه جانوری قادر است یک عده آدم بی گناه را اینجوری ذغال کند و بسوزاند. چنین جانوری اگر مسیبین بود، باید به عنوان یکی از منفورترین چهره های آبادان قلمداد می شد. این آدم، آن جوری که این جماعت حمله می کردند. باید تکه تکه اش می کردند. ولی می بینیم عکس العمل نسبت به این آدم انجام نشد، نه به دلیل شرایط امنیتی، نه به دلیل حفاظتی که از این آدم می شد (بلکه) برای این که آدمها، مردم، یک چهره ای دیگر از این دیدند. یک آدم ساده بی سواد که عامل دست یک سری جانور قرار گرفته و دست به یک فاجعه زده و این آدم متوجه این قضیه شده و از ابتدا در زندان قبل از دستگیری و بعد از دستگیری - یک بند اعتراف می کند که من کردم و با اینها (عوامل رژیم جدید) کردم. و اینها (مقامهای رژیم جدید) می خواستند این را لوٹ کنند.

دنباله مطلب در صفحه ۲۳

خدمات کامپیوتری و ماهواره ای مریدین

با بیش از ۱۰ سال تجربه، کادر ورزیده و حرفه ای، سرویسی سریع و مطمئن

- ❖ نصب حرفه ای آنتن های ماهواره ای (دیش) برای دیدن تلویزیونهای ایرانی ۲۴ ساعته
- ❖ دیش نت ورک، دایرکت تی وی و دیش برنامه های تلویزیونی ترکیه
- ❖ سرویس کامل فروش، تعمیر و آموزش انواع کامپیوتر، پرینتر، سرور

Satellite Services:

- ❖ Iranian & International Satellite Equip. & Installation (More than 24 FREE Iranian Channels)
- ❖ Repair & Adjustment
- ❖ Dish Network & DirecTV American Satellite Equipment & Installation - Authorized Dealer
- ❖ DFH Turkish Satellite Installation & Repair - Authorized Installer

(408) 979-9944

1584 Meridian Ave., (At Hamilton), San Jose, CA 95125 • Fax: (408) 979-9086

www.mericomp.com • info@mericomp.com

Computer Services:

- ❖ Sales and Services of all Computer Systems & Servers
- ❖ Diagnostic and repair
- ❖ Tune up & Upgrade
- ❖ Virus & Spyware Removal
- ❖ On-Site Service & Maintenance
- ❖ Laptop Repair
- ❖ Printer Repair
- ❖ Computer & Internet Training
- ❖ Website Design & Hosting
- ❖ Digital Photography & Photo Restoration
- ❖ Data Recovery
- ❖ eBay consignment (Let us sell it for you on eBay)
- ❖ eSKY Internet Phone (VOIP)
- ❖ ITVN - Internet/Interactive TV (Setanta European Soccer Sports Channel) - Authorized Dealer
- ❖ Digital Signage - LCD Display for your business Advertisement

